tom pristopilo k tej učiteljski organizaciji. Članarina znaša 64 K na leto; zato pa prejema vsak član »Učit. Tov. in Popotnika brezplačno. Članarina naj se plača najmanj za pol leta (32 K) naprej. To velja tudi za vse dosedanje člane, ki je vseh skupaj 135. »Udruženje jugoslovanskega učiteljstva« bo zgolj stanovska organizacija. — Jakob Dimnik, t. č. predsednik.

— **Za »učiteljski konvikt«** je daroval tov. Anton Gnus, šol. ravnatelj v Dolu pri Hrastniku, 10 K. Hvala!

— **Učiteljstvu na znanje.** Od 10. decembra 1919 ugotavlja in nakazuje službene prejemke ljudsko- in meščansko-šolskega učiteljstva ter pristojbine za pouk veronauka ne več deželno knjigovodstvo, temveč **knjigovodstvo deželne vlade v Ljubljani** (Bleiweisova cesta, levo pritličje, soba št. 3), kamor se je obračati v svrho reklamacij. Izplačila se nakazujejo potom poštno-čekovnega urada v Ljubljani; blagajniških čekov knjigovodstvo ne izdaja, toliko v vednost, da ne bo osebnih potov glede plačila. Zadnji čas so se pač nekatera nakazila zaradi kolekovanja in preselitve urada zakasnela, v bodoče bo poslovanje točno in redno.

— **Iz mestnega šolskega sveta v Ljubljani.** O zadnji redni seji, ki se je vršila v četrtek, dne 18. decembra 1919, smo prejeli sledeče obvestilo: Predsednik proglasi sklepčnost, pozdravi navzoče in otvori sejo. Zapisnikar oglasi bistvene kurencije in praesidialia izza zadnje seje ter pove, kako so bile rešene, kar se vzame na znanje. Zapisnik zadnje redne seje z dne 1. oktobra 1919 odobri se brez ugovora. Prošnja vodstva zasebne ljudske šole v „Marijanišču" za plačevanje učiteljstva na tej šoli iz državnih sredstev se, ker so izpolnjeni predpisani pogoji, priporočilno predloži višjemu šolskemu svetu. Več prošenj za dovolitev daljših dopustov je višjemu šolskemu svetu predložiti s priporočilom, da jim ugodi. Nekaj takih že izvršenih privolil vzame se naknadno na znanje. Sklene se višjemu šolskemu svetu iznova predlagati, naj s šolskim letom 1920/21 kreira mesto stalnega suplenta in pa stalne suplentke na javnih mestnih ljudskih šolah v Ljubljani z vsemi pravicami stalnega učiteljstva, od katerih bodi stalni suplent prideljen največji deški ljudski šoli, namreč I. mestni deški ljudski šoli na Ledini, stalna suplentka pa največji dekliški, to je I. mestni dekliški ljudski šoli pri Sv. Jakobu. Sklene se višjemu šolskemu svetu priporočiti, da se preosnuje pomožna šola, in sicer na ta način, da se izpopolni navzdol z zbiralnim, navzgor pa s VI. razr. Razpisati in s prihodnjim šol. letom bi bilo radi tega popolniti dvoje novih učnih mest. Vpelje naj se na tej šoli tudi rokotvorni pouk, za kateri bi bilo namestiti strokovno usposobljeno učno moč. Pritrdi se nasvetu učiteljskega zbora deželne realne gimnazije na Ptuju, da se uvede po šolah nov način štetja, ki odgovarja dekadičnemu sestavu, je pravno in gospodarsko že uveljavljen, pri vseh drugih slovanskih narodih v rabi in ki so se zanj v pretežni večini brezpogojno izjavila tudi šolska vodstva. Višji šolski svet je naprositi, naj povzroči, da se po vseh šolah uvede po opravilnih zapisnikih jednotno upravno šolsko leto. Ubožno akcijo brezplačne obleke in obutve bedni šolski mladini za tekoče šolsko leto je na pristojnem mestu pospešiti. Višji šolski svet je naprositi, naj izposluje, da se pristojbine za izpite, ki so za sedanje razmere popolnoma nedostatne, zvišajo v toliko, da bi bila odslej za vsakega izpraševalnega komisarja glede vsakega izpita normirana pristojbina 10 K. Ko se reši še neka interna zadeva administrativnega značaja, zaključi predsednik sejo po sedmih zvečer.

— **Razglas za II. učit. risarski tečaj na obrtni šoli.** Na državni obrtni šoli v Ljubljani se ima vršiti v času od 15. aprila do 15. julija 1920 II. delni tečaj za izobrazbo učiteljev risanja na obrtnih nadaljevalnih šolah. V ta tečaj se bodo sprejemali samo oni učitelji, ki so v šolskem letu 1913/14 z ugodnim uspehom dovršili prvi delni tečaj za risanje. Prošnje za sprejem, opremljene z izpričevalom I. delnega tečaja, z izjavo predstoječega šolskega vodstva o potrebi obiska drugega tečaja in z izkazom, da je prosilec dobil pri višjem šolskem svetu potreben trimesečni dopust, je vložiti neposredno pri podpisanem ravnateljstvu vsaj do 15. marca 1920. Vsak udeleženec, ki ima redno bivališče izven Ljubljane, dobi od naučne uprave 900 K podpore. Vse potrebne risarske rekvizite dobe udeleženci brezplačno na razpolago. Tečaj se razpisuje pogojno, to je, vršil se bo, ako dospe pravočasno kredit, ki je v ta namen zaprošen pri osrednji vladi. Zategadelj se bo pričetek svoječasno še posebej in pravočasno objavil in sprejeti udeležniki posebej obvestili. Ravnateljstvo državne obrtne šole.

— **Iz konjiškega okraja.** Razposlal sem na vsa šolska vodstva v našem okraju pozive, da se mi naznanijo člani učiteljskega društva, ker moram do 1. januarja 1920 poslati Zavezi natančen seznam vseh društvenih članov. Ker je društvu pristopilo precej novih članov (na novo nameščenih) katerih imena niti ne poznam, sem bil primoran obrniti se na šolska vodstva. Hvala Bogu od »8« šol sem dobil zahtevane podatke. Ostali tovariši pa menda mislijo, da v svojo zabavo razpošiljam pozive. Sezname sem sicer sestavil ter jih odposlal, a če kdo ni vpisan, ne zadene mene krivda. Prosil sem tudi, da se mi pošlje članarina za Slov. Šol. Matico, a do sedaj sem prejel samo od 14 tovarišev članarino. Reklo in pisalo se pa bode: „Poverjeniki niso storili svoje dolžnosti.« Kdor hoče še pristopiti k Slov. Šol. Matici, naj do 10. jan. pošlje naročnino, ki znese 10 K. Vsak učitelj (ica) in vsaka šola bi moral(a) biti ud Slov. Šol. Matice. — Fran Golež, t. č. tajnik.

— **V Špitaliču pri Konjicah** je umrla dne 21. oktobra 1919 tovarišica g. Pavla Kržičeva roj. Kosec, učiteljica in soproga tov. Kržiča, šolskega voditelja v Špitaliču. Bila je vneta učiteljica in ljubezniva tovarišica, katera si je v kratkem času svojega bivanja v tukajšnjem okraju pridobila srca vseh. Blag ji bodi spomin!

— **Za preureditev srednjih šol.** Načelnik oddelka za srednješolski pouk v ministrstvu za prosveto je pozval ravnatelje gimnazij na konferenco radi razgovora o preureditvi srednjih šol.

— **Stanje učiteljstva v naši državi.** Po podatkih ministrstva za prosveto je bilo dne 1. decembra v naši državi skupno 16.130 učiteljev in učiteljic.

— **Šolski ravnatelj v Ljutomeru Janez Ev. Robič** je obhajal 23. grudna 70 letnico svojega rojstva. Čil na duhu in telesu! Zaslužnemu tovarišu-jubilantu najiskrenejše častitke. Na mnoga leta!

— **Kredit za ljubljansko vseučilišče.** Ministrski svet je odobril kredit 4 milijonov kron za ljubljansko vseučilišče, da bo moglo to vseučilišče čimprej pričeti z delom.

Učiteljiščni vestnik.

Gibanje naših učiteljiščnikov. Hoče se, da bi se primerno sedanjemu velikemu trenotku v zgodovini pričeli gibati učiteljiščniki vseh učiteljišč v Jugoslaviji. Učiteljske stanovske organizacije, oziroma „Unija" s pomočjo svojih podružnic bi morala skrbeti za to. A vse močnejše je gibanje, ki izhaja iz dijaštva samega. Ljubljanski učiteljiščniki so skupno s svojimi tovarišicami takoj ob prevratu osnovali svoj list in svojo organizacijo. List se imenuje „Jugoslovanski učiteljiščnik" in v prvi številki čitamo sledeč uvodnik:

Ob prvi številki.

Svoboda nam je podarila novo življenje! Kakor otroci smo se razveselili ob njenem prihodu — in ob pogledu na darove, ki nam jih nudi.

Šla je svoboda od dežele do dežele, od mesta, do mesta, od vasi do vasi. Povsod je delila darove, dragocene, kraljevske.

In ko je korakala mimo učeče se mladine, je tudi njo obdarila — obdarila z darom, ki ga je pogrešala sto- in stoletja. Svobodni razvoj se imenuje ono, po katerem smo hrepeneli v šoli — in ki ga nam je prinesla v dar svoboda.

Oživelo se je dijaštvo! In kdo bi ji branil! Mladina z vedrim srcem, z vzvišenimi smotri se je prebudila iz prisiljenega spanja.

Učiteljiščnice in učiteljiščniki so se strnili v skupno delo. To kar smo med vojno s strahom pred denuncianti gojili, je vzraslo sedaj v mogočno skupnost, ki je nam ne more nihče prepovedati. Zasledujoč naš vzvišeni cilj smo sklenili, da se vzgojujemo tudi izven šole sami s svojimi močmi in zmožnostmi.

In vedno večja želja po znanosti, želja za vse kar je lepo nas je privedla do tega, da smo začeli izdajati svoj list. (Jugoslovanski učiteljiščnik — jan. 1919.)

S ponosom zremo na svoje delo, z zavestjo, da smo zmožni tudi sami kaj napraviti v prid sebi in drugim.

Izšla je prva številka našega lista. Sprejmite jo tovariši, tovarišice z veseljem! Ni veliko, da bi se mogli ponašati z drugimi; malo je — a vsaj to je izšlo iz naše srede — izpod peres naših tovarišev in tovarišic.

V imenu cele organizacije Vas prosimo, dragi tovariši in tovarišice, da pridno sodelujete v listu in mu pridobivajte novih naročnikov!

Tovariški pozdrav!

Uredništvo.

Organizacija naših učiteljiščnic in učiteljiščnikov. Takoj ob prevratu so ustanovili ljubljanski učiteljiščniki in učiteljiščnice svojo organzacijo. V prvi številki „Jugoslovanskega učiteljiščnika" so objavljena pravila, ki se glase:

Naša organizacija.

Na letošnjem občnem zboru (1919) vseh učiteljiščnic in učiteljiščnikov našega zavoda smo ustanovili našo organizacijo.

Mnoge ovire in zapreke so se nam stavile v bran. Toda krepka volja in resnost do dela so nas privedle do zaželjenega cilja.

Svojo organizacijo imamo. Naše večne želje po tem so se nam uresničile. Nič več se nam ni treba bati denuncijantov, ki so nas med vojno pri vsakem sestanku zalezovali: organizacijo in njena pravila nam je potrdilo ravnateljstvo in celo odobrilo.

Njena pravila se glase:

1. Organizacija ima nalogo s predavanji širiti, oziroma večati med svojimi člani znanosti, katerih se v šoli malo ali prav nič ne uči.

2. S predavanji se pred vsem razpravlja o pedagogiki (in drugih znanosti) in poveličuje narodna ideja.

3. Namen organizacije je tudi ta, združiti učiteljiščnike brez ozira na njihovo strankarsko mišljenje v eno celoto, kjer se bodo gojila znanost gotovo z večjo vnemo, kot pri posameznikih.

4. Organizacija je nad strankami (to se pravi, v svoji sredi ne pozna strank).

5. Organizacija izdaja svoj časopis, ki ima namen priobčevati duševne proizvode posameznih članov, razne dijaške informacije itd. Pred objavo se morajo odobriti od strokovnega učitelja. Ima svoj orkester, pevski zbor in goji šport (telovadbo) itd.

6. Organizacija ima tudi namen paziti, da se v šoli ne kršijo disciplinarni predpisi.

7. Organizacija stopi v korespondenčno zvezo z vsemi jugoslovanskimi učiteljišči.

Društveniki.

1. Član te organizacije more biti vsak učiteljiščnik.

2. K organizaciji se pristopa pri zaupniku (odborniku) dotičnega letnika.

3. Kdor izstopi iz organizacije, izgubi s tem vse pravice organizacije. Izstopi pa:

a) kdor to ustmeno ali pismeno naznani,

b) kdor ne sluša organizacijskim pravilom, katerega se potem potom odbora izključi.

Vplačevanje.

1. Vsak društvenik, kadar pristopi, plača negotov znesek: toliko, kolikor si pač more odtrgati. (2 K).

2. Pri skupnih sestankih se pobira prostovoljne zneske.

Organizacijski denar.

Z denarjem, kojega plačajo člani, se vzdržuje časopis, naroča knjige „Sl. Matice", „Sl. Šolske Matice", „Hrvatske Matice", kupuje razna znanstvena dela, ki ostanejo v organ. knjižnici in katere bode lahko vsak član čital. Z istim se kupujejo potrebščine, ki jih rabita tajnik in blagajnik.

Občni zbor.

1. Občni zbor se sklicuje začetkom vsakega šolskega leta.

2. Občni zbor voli:

a) predsednika, podpredsednika, tajnika, blagajnika, knjižničarja in 5 odbornikov;

b) odobruje proračun;

c) razpušča organizacijo.

3. V posebnih slučajih se sme sklicati občni zbor tudi izven termina.

4. Voli se ga z listki. Volitev je veljavna, ako dobi kandidat čez polovico glasov. Pri jednakem številu glasov razsoja predsednik.

Odbor.

1. Predsednik ima pravico sklicati odborovo sejo.

2. Odbor je sklepčen (to se pravi: odborova seja se more vršiti, ako so navzoči 4 odborniki s predsednikom).

3. Razsoja odbor z večino glasov.

4. Tajnik vodi seznam članov in urejuje tajniške knjige.

5. Vsa pisma, ki izhajajo iz organizacije podpišejo predsednik, podpredsednik in tajnik.

6. Ob predsednikovi odsotnosti prevzame vsa opravila podpredsednik.

7. Blagajnik sprejema organizacijske dohodke in vodi blagajniško knjigo.

8. Vsak odbornik pazi, da se v njegovem razredu ne krši disciplinarni red. Vse sumljive pojave v svojem letniku poroča skupnemu odboru.

9. Odbor ima pravico pregledati blagajniško knjigo.

10. Knjižničar urejuje in vodi seznam knjig in oddajo časopisov.

11. Profesorji se smejo udeleževati sej, ter imajo posvetovalni, a ne volilni glas.

12. Imetje in spise hrani čez počitnice ravnateljstvo, ki jih drugo leto izroči novemu odboru.

*

Nujno potrebno bi bilo, da se enake organizacije ustanove v vseh krajih naših učiteljišč in se napravi potem tudi zvezo vseh teh organizacij.

Donesek k zgodovini goriškega moškega učiteljišča.

Ta zavod je bil prvotno zasnovan v Gorici. Kar se dozdi avstrijski vladi, da še premalo varčuje na račun ponižnih Slovencev in Hrvatov.

„V Kopru imamo prazen samostan s prazno cerkvijo. Hajd v Koper s slovenskim učiteljiščem, s katerim naj se spoji pod istim vodstvom še hrvaško in italijansko. To bo poceni!" Tako se je mislilo in tudi zgodilo. Samostan so priredili za učiteljišče in vadnice, cerkev za telovadnico. Slovenski oddelek se je zadovoljil z enorazredno vadnico, Hrvatje pa so bili kar brez nje. Rešene so bile avstrijske blagajne, pa mirna Bosna!

V neznatnem isterskem mestecu je životarilo učiteljišče nekaj desetletij. Kako, o tem se je že dosti pisalo, zato ne ponavljam itak znanih stvari.

Mesto samo in okolica je imela od slovanskih oddelkov učiteljišča vsaj to dobroto, da so ustanovili slovenski docentje v mestu „Čitalnico" in „Hranilnico in posojilnico". Iz obeh se je širila narodna zavest daleč naokrog; denarni zavod, ki je postal kmalu zelo močan, je reševal tudi naše ljudi iz krempljev koprskih pijavk, takozvanih „signorov", ki so imeli poprej zlate čase, zakaj za posojila so zahtevali in dobivali najmanj po 10 % obresti.

Dijaki niso imeli od Kopra ničesar, zato ni ostala Bosna dolgo časa mirna. Vsi v to poklicani činitelji, med njimi seveda učiteljstvo in naš „Tovariš", so opetovano in opetovano zahtevali, naj se premestita slovensko in hrvaško učiteljišče v prikladnejši kraj. Po dolgih letih hudih borb se je preselilo l. 1889. prvo v Gorico, drugo v Kastav.

Nekaj mesecev pred premestitvijo je bila v Gorici na okrajnem glavarstvu seja deželnega šolskega sveta za Goriško in Gradiščansko pod predsestvom predzadnjega tržaškega ces. namestnika, kneza Hohenlohe-Schillingsfürsta, ki se našim željam in zahtevam ni mogel več ustavljati. Pri seji se je govorilo tudi o prenosu slov. moškega učiteljišča v Gorico; kaj in kako, mi ni znano. Po seji prideta namestnik in takratni voditelj okrajnega glavarstva in pozneje zadnji avstrijski deželni predsednik na Kranjskem, grof Attems-Heiligenkreuz, v mojo pisarno. Namestnik me vpraša:

„Kakšno je Vaše mnenje o premestitvi slovenskega učiteljišča iz Kopra v Gorico?"

„Svetlost," odgovorim, „premestitev je neobhodno potrebna. Koper vendar ni slovenskemu zavodu primeren kraj."

„No, to že, to je jasno, o tem ni več dvoma," mi preseka namestnik besedo. „Hočem doznati Vaše mnenje, da-li se je bati ob premestitvi v Gorico pouličnih izgredov; to me zanima."

„Moje mnenje je, da so izgredi popolnoma izključeni. Pametni Goričani laške narodnosti bodo novega zavoda le veseli, drugi, itak znani nasprotniki te odredbe pa bodo kvečjemu protestirali. Za primer pa, da bi šli na ulico, bo zadoščalo redarstvo in morda pol stotnije vojakov . . ."

„Hvala! Zdravi!" —

In gospoda sta odšla. Komaj pa se je bil sedaj že mrtvi namestnik odpeljal, že stopi v mojo sobico še živeči grof Attems, rekoč:

„Mislim, da ste poučili Nj. Svetlost popolnoma napačno. Jaz sem povsem drugačnega mnenja. Premestitev slovenskega učiteljišča se ne izvrši brez demonstracij in nemirov."

Kmalu pa se je pokazalo, kdo je imel prav, kdo ne. Slovensko učiteljišče se je nastanilo v Gorici brez vsakega hrupa, brez bučnih protestov in nemirov. Povsem točno navedena reminiscenca nam jasno kaže, kje je imela naša pravična zahteva do zadnjega hipa najhujše in najvplivnejše protivnike.

Slovensko moško učiteljišče je s premestitvijo v Gorico dosti pridobilo. Sedaj pa ga odrivajo v Tolmin! — Kakšen konec je usojen tej čudni odredbi? — Upajmo, da zopetni prenos zavoda v Gorico ni izključen!

F. F.

Iz trpljenja nedolžnih in preganjanih se rodi svoboda!